

Cirkulære om protokollater om

Arbejdstid mv. for ledere og lærere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler

2008

Cirkulære af 3. juli 2008
PKAT nr. 0223, 0230, 0237, 0241
J.nr. 07-331-20

Perst. nr. 033-08

Indholdsfortegnelse

Cirkulære

Generelle bemærkninger	5
Bemærkninger til protokollat om arbejdstid for ledere	5
Bemærkninger til protokollat om arbejdstid mv. for lærere	6
Ikrafttræden	6

Protokollat om arbejdstid mv. for ledere

§ 1. Område	9
§ 2. Arbejdstid mv.	9
§ 3. Undervisningsforpligtelse	9
§ 4. Ikrafttræden mv.	9

Protokollat om arbejdstid mv. for lærere

§ 1. Område	11
§ 2. Arbejdstid	11
§ 3. Skoletid	11
§ 4. Egentid	14
§ 5. Arbejdets tilrettelæggelse	16
§ 6. Omlagt tjeneste	18
§ 7. Fridage	19
§ 8. Kursusdeltagelse	19
§ 9. Kostskoletilsyn	20
§ 10. Sygdom, ferie mv.	20
§ 11. Rejsetid mv.	21
§ 12. Overarbejde	21
§ 13. Undertid	23
§ 14. Plustid	24
§ 15. Særlige bestemmelser for lærere med nedsat arbejdstid og plustid.....	25
§ 16. Akkorder	26
§ 17. Lokalaftaler	27
§ 18. Ikrafttræden mv.	28

Bilag 1. Udvikling og lærersamarbejde (125 timer)	29
Bilag 2. Udvikling og efter- og videreuddannelse (125 timer)	31
Bilag 3. Samarbejde (125 timer)	33
Bilag 4. Lærersamarbejde, udvikling samt efter- og videreuddannelse (150 timer)	35
Bilag 5. Lærernes arbejdsopgaver på efterskoler og husholdnings- og hånd- arbejdsskoler	39

Cirkulære om protokollater om arbejdstid mv. for ledere og lærere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler

Generelle bemærkninger

1. Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation har med virkning fra 1. april 2008 fornyet protokollater om arbejdstid for:

1. Forstandere, viceforstandere og afdelingsledere
2. Lærere

ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

2. De to aftaler er protokollater til organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

3. Der er ved overenskomstforhandlingerne i 2008 aftalt en række ændringer til arbejdstidsprotokollaterne.

4. Følgende ændring har virkning fra 1. april 2008:

1. Der indføres mulighed for plustid.

5. For at lette overblikket er cirkulærebemærkninger, der relaterer sig til en enkelt bestemmelse, nu opført som bemærkning til denne bestemmelse. Andre bemærkninger er opført forrest i cirkulæret under ”Generelle bemærkninger”. De redaktionelle bemærkninger medfører ikke nogen ændringer i bestemmelserne, hhv. bemærkningernes retlige status.

Bemærkninger til protokollat om arbejdstid for ledere

1. Det er forudsat, at ledere er kvalificeret til at undervise.

2. Der er ikke ved aftalen truffet beslutning om anvendelse af arbejdstiden bortset fra, hvad der følger af § 3.

3. Skolens bestyrelse kan herudover disponere over ledernes samlede arbejdstid i overensstemmelse med stillingernes indhold og karakter. I arbejdstiden for forstandere ved husholdnings- og håndarbejdsskoler kan som hidtil indgå undervisningsopgaver. Selv om der ikke er fastsat undervisningsforpligtelse, har disse forstandere ret til at undervise.

4. Det har været parternes forudsætning, at der ikke pålægges forstandere, viceforstandere og afdelingsledere at undervise i videre omfang end hidtil.

5. En fastsat undervisningsforpligtelse kan opfyldes som et gennemsnit over flere år.

6. Ved viceforstanderes overgang fra arbejdstidsreglerne for lærere til arbejdstidsreglerne for forstandere og viceforstandere vederlægges eventuelt opgjort overarbejde efter reglerne om overarbejdsbetaling i protokollatet om arbejdstid for lærere.

Bemærkninger til protokollat om arbejdstid mv. for lærere

Generelle bemærkninger

1. Arbejdet tilrettelægges på skolen inden for de rammer, som er anført i protokollatet.

2. Det er forudsat, at skolens ledelse efter de af skolens bestyrelse afstukne rammer i samarbejde med lærerne foretager planlægningen. Det er endvidere forudsat, at der tages hensyn til skolens opgaver, type, fysiske rammer og arbejdsform samt lærernes muligheder for at tilrettelægge undervisningen mv. pædagogisk forsvarligt.

3. Der skal gives lærernes tillidsrepræsentant mulighed for at gøre sig bekendt med forslag til arbejdsfordeling og tjenesteplaner samt ændringer heri.

Ikrafttræden

Cirkulæret har virkning fra 1. april 2008. Samtidig ophæves cirkulære af 29. juni 2006 om arbejdstid mv. for ledere og lærere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler (Perst.nr. 040-06).

Finansministeriet, Personalestyrelsen

Den 3. juli 2008

P.M.V.

E.B.

Marianne Thorsager Christensen

Protokollat om arbejdstid mv. for ledere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler

§ 1. Område

Protokollatet omfatter forstandere, viceforstandere og afdelingsledere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler

§ 2. Arbejdstid mv.

Lederne følger arbejdstidsbestemmelserne i §§ 23-26 i aftale af 12. april 2000 om arbejdstidsregler for statens tjenestemænd om statens tjenestemænd uden højeste arbejdstid, herunder reglerne om godtgørelse for merarbejde til tjenestemænd uden højeste tjenestetid (Perst. nr. 026-00).

§ 3. Undervisningsforpligtelse

Forstandere, viceforstandere og afdelingsledere på efterskoler har en undervisningsforpligtelse på mindst 150 timer årligt.

Stk. 2. Viceforstandere og afdelingsledere på husholdnings- og håndarbejdsskoler har en undervisningsforpligtelse på mindst 138 timer årligt.

Stk. 3. Undervisningsforpligtelsen efter stk. 1 og 2 nedsættes med 20 pct. fra det fyldte 60. år.

Stk. 4. Undervisningsforpligtelsen efter stk. 1-3 kan helt eller delvist erstattes af kostskoletilsyn eller planlagte kursustimer.

§ 4. Ikrafttræden mv.

Protokollatet har virkning fra 1. april 2008 og kan opsiges samtidig med organisationsaftalen efter reglerne i samme. Opsiges organisationsaftalen, betragtes nærværende protokollat samtidig som opsagt.

Stk. 2. Samtidig ophæves protokollat af 28. juni 2006 om arbejdstid mv. for ledere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler.

København, den 30. juni 2008

Lærernes Centralorganisation
Anders B. Christensen

Finansministeriet
P.M.V.
E.B.
Helene B. Rasmussen

Protokollat om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler

§ 1. Område

Protokollatet omfatter lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

§ 2. Arbejdstid

Den årlige arbejdstid udgør 1924 timer, inkl. ferie og fridage.

Stk. 2. Skolens ledelse fastlægger normperioden. Normperioden kan maksimalt være 1 år og kan ikke udgøre mindre end 4 uger.

Stk. 3. Arbejdstiden for normperioden fastsættes på grundlag af et timetal svarende til gennemsnitligt 37 timer pr. uge eller 7,4 timer pr. dag.

Cirkulærebemærkninger til § 2:

De særlige feriedage afvikles i henhold til organisationsaftalens § 24, pkt. 1 og 2, med mindre skolen og den ansatte indgår aftale om, at de særlige feriedage udbetales ved skoleårets udløb i henhold til organisationsaftalens § 24, pkt. 3 og 4.

Der henvises til organisationsaftalens § 24 og cirkulærebemærkningerne hertil.

§ 3. Skoletid

Skoletid er betegnelsen for den del af arbejdstiden som anvendes til undervisning, kostskoletilsyn, pauser, frikvarterer, fælles forberedelse og samarbejde med andre, udviklingstimer, efter- og videreuddannelse, møder i lærerråd samt andre opgaver med tilknytning til undervisningen og skolens øvrige virksomhed.

Cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 1:

Undervisning og læring

Læring er en proces, der giver øget kompetence (viden, færdigheder og kunnen) til den enkelte, og som kan finde sted gennem undervisning, egenaktivitet, samarbejde og samvær med andre.

Undervisning er en planlagt, målrettet og fremadskridende proces, som læreren udfører med henblik på at øge elevernes faglige kompetence ud fra skolens målsætning. Undervisning vil derfor kræve forberedelse og efterbehandling med henblik på senere at vende tilbage til eleverne.

Undervisning er en særlig social relation, hvor der ydes målrettet støtte til elevers læring. Undervisning kan finde sted som holdundervisning og individuel undervisning. Desuden finder undervisning i princippet sted ved mange forskellige aktiviteter sammen med eleven/ eleverne uanset organiseringen, eksempelvis ved:

- 1. Gruppearbejde*
- 2. Rådgivning/ vejledning*
- 3. Løbende evaluering*
- 4. Elevsamtaler*
- 5. Sociale og kulturelle arrangementer*
- 6. Lejrskoler og ekskursioner*

Lærerne udfører kostskoletilsyn, hvorved forstås varetagelse af pædagogiske arbejdsopgaver, der finder sted uden for den egentlige undervisning, og hvor eleverne opholder sig på skolen, herunder om aftenen, om natten og i weekender. Kostskoletilsynet fastlægges i tjenesteplan og medregnes i arbejdstiden som anført i § 9.

Ved kostskoletilsyn forstås tillige de opgaver en lærer har som følge af kostskoleformen.

Kostskoletilsynet kræver ikke forberedelse på samme måde som undervisning. Til planlægning eller lignende, der ikke kan udføres i den afsatte tid til kostskoletilsynet, skal der afsættes særskilt tid som en del af skoletiden.

Læreren kan under kostskoletilsyn medvirke til elevernes kompetenceudvikling, f.eks. ved socialt samvær, personlig rådgivning, almindelig vejledning om hensigtsmæssig adfærd. Kostskoletilsyn anses i denne sammenhæng ikke for at være undervisning, medmindre aktiviteten

– af skolen – planlægges som sådan. F.eks. kan lektiehjælp organiseres således, at det kræver forberedelse og efterbehandling, og det dermed er undervisning, jf. ovenfor.

Pauser/frikvarterer

Behovet for nødvendige pauser for eleverne inden for undervisningstiden fastlægges enten af skolens ledelse eller af de involverede lærere og elever.

Prøver

Tilsyn ved skriftlige prøver afregnes som skoletid med den hertil medgåede tid. Til lærernes medvirken ved folkeskolens afsluttende prøver som eksaminator, censor og beskikket censor medregnes den medgåede tid. Den afsatte tid skal blandt andet dække tiden til forberedelse, prøveafvikling samt eventuel rejsetid.

Stk. 2. Skoletiden tilrettelægges og administreres af skolens ledelse. I skoletiden foregår arbejdet på skolen eller uden for skolen efter nærmere drøftelse med skolens ledelse.

Cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 2:

I hvilket omfang opgaverne skal løses på skolen, beror på en lokal vurdering af opgavernes karakter og indhold, samt de bygningsmæssige forudsætninger.

Under hensyntagen til skolens drift skal det tilstræbes, at deltidsansattes opgavesammensætning ikke adskiller sig fra sammenlignelige fuldtidsansattes med det resultat, at den deltidsansatte tildeles et uforholdsmæssigt stort undervisningsomfang og/eller afskæres fra at deltage i skolens øvrige aktiviteter.

Stk. 3. Af skoletiden afsættes en pulje svarende til 125 timer pr. årsværk, hvoraf den enkelte lærer tillægges mindst 50 timer. Skolen beslutter før hvert skoleår til hvilke formål, puljen skal anvendes. Skolen kan vælge imellem:

- a. Udvikling og lærersamarbejde, jf. bilag 1
- b. Udvikling og efter-/videreuddannelse, jf. bilag 2
- c. Samarbejde, jf. bilag 3.

Cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 3:

Det forudsættes, at skolen over for tillidsrepræsentanten kan redegøre for, hvordan puljetimerne er anvendt. De i stk. 3 og 4 anførte timetal er minimumstimetal, og skolen kan således anvende yderligere timer til disse opgaver.

Stk. 4. I stedet for den i stk. 3 nævnte pulje kan skolen vælge at afsætte en pulje på 150 timer pr. årsværk til lærersamarbejde, udvikling samt efter- og videreuddannelse, jf. bilag 4, hvoraf den enkelte lærer tillægges mindst 50 timer.

*Cirkulærebemærkninger til § 3, stk. 4:
Jf. cirkulærebemærkninger til stk. 3.*

Stk. 5. Lærere skal normalt tillægges mindst 150 timer årligt til undervisning.

§ 4. Egentid

Til hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes egentid beregnet i henhold til stk. 2 og 3.

Egentiden anses for medgået til de funktioner, som knytter sig til:

1. Lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisning
2. Lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af mødevirksomhed
3. Spontan kommunikation med forældre og elever uden for arbejdspladsen
4. Lærerens selvstændige faglige ajourføring, eksempelvis læsning af fagliteratur og faglige tidsskrifter samt faglig orientering på internettet, samlinger og biblioteker mv.

Cirkulærebemærkninger til § 4, stk. 1:

Læreren administrerer selv opgaveløsningen under respekt for de opgaver, som forudsættes løst inden for den afsatte tid.

Inden for skoletiden kan skoleledelsen tildele yderligere tid til individuel forberedelse og efterbehandling af undervisningsforløb, der kræver særlig forberedelse af den enkelte lærer, f.eks. til lærere der varetager undervisningsopgaver, som er meget forskellige fra tidligere opgaver, eller hvor særlige sociale, faglige eller materielle forhold gør sig gældende.

Fælles forberedelse på lærernes eget initiativ vil i givet fald være en del af egentiden.

I egentiden er der normalt afregnet for den forberedelse og efterbehandling, der er tillagt de særlige funktioner, f.eks. skolebiblioteksarbejde, skolevejleder o.lign.

Egentiden reduceres forholdsmæssigt ved til- og/eller fratræden i løbet af året. Der beregnes på grundlag af antallet af arbejdsdage ekskl. ferier og søgnebellidage.

Der er ikke sket en ændring i arbejdstidsaftalens definition af undervisning.

Stk. 2. Egentiden beregnes som en grundsats (minimum) og et tidstillæg på grundlag af antallet af undervisningstimer ud over et grundfradrag efter følgende formel:

Efterskoler:

Egentid = $300 + ((U-300)*0,3)$, hvor U er antal undervisningstimer.

Der kan maksimalt udløses 400 timers egentid ved denne beregning.

Husholdnings- og håndarbejdsskoler:

Egentid = $300 + ((U-115)*0,3)$, hvor U er antal undervisningstimer.

Der kan maksimalt udløses 500 timers egentid ved denne beregning.

Stk. 3. For lærere, der er fyldt 60 år og som anmoder herom forhøjes egentiden med 175 timer årligt. Det kan aftales, at disse timer eller dele heraf kan indsættes i timebanken, dog uden tillæg af 50 pct. efter § 12, stk. 3.

Tiden medregnes fra den normperiode, hvori læreren fylder 60 år. Er skoleåret delt op i flere normperioder, medregnes en forholdsmæssig andel i hver normperiode. Lærere, der får forhøjet egentid, kan ikke få overtidsbetaling. Hvis normen overskrides, afspadses de overskydende timer i den efterfølgende normperiode i forholdet 1:1.

Overarbejde, der er præsteret forud for den normperiode, hvori læreren første gang får forhøjet egentiden, vederlægges dog efter de almindelige regler, jf. § 12.

Cirkulærebemærkninger til § 4, stk. 3:

Egentiden reduceres ikke i forhold til kostskoletilsyn, men beregnes - ud over et minimumstimal - i forhold til antal undervisningstimer.

For deltidsansatte gælder, at konstanterne i formlerne (300, 300 eller 115) multipliceres med ansættelsesbrøken. Den maksimale egentid for deltidsansatte reduceres ligeledes proportionalt med ansættelsesbrøken.

Stk. 4. Såfremt ledelsen eller læreren finder det hensigtsmæssigt, tilrettelægges skoletiden således, at indtil 1/3 af egentiden placeres på hele sammenhængende dage, hvor der ikke er planlagt anden tjeneste, dog maksimalt 20 dage pr. skoleår inkl. særlige feriedage, der afholdes som enkelt dage eller som brøkdeler af dage.

Cirkulærebemærkninger til § 4, stk. 4:

Lærere kan have behov for at løse en del af de opgaver, der er dækket af egentiden i tidsmæssig sammenhæng.

Skoletiden kan derfor tilrettelægges således, at indtil 1/3 af egentiden kan samles i perioder af mindst 2 sammenhængende dage (mandag-fredag), hvor der ikke er planlagt anden tjeneste. I forbindelse med sønehelligdage kan dagene dog gives enkeltvis.

Sådanne dage udgør 7,4 timer. Én dag årligt kan udgøre et mindre timetal (resttimetallet). Dagene placeres inden for skoleåret, uanset at dette måtte være opdelt i flere normperioder. Er skoleåret opdelt i flere normperioder, fordeles egentiden forholdsmæssigt mellem normperioderne, idet der dog kan tages hensyn til placeringen af de nævnte dage.

§ 5. Arbejdets tilrettelæggelse

Der udarbejdes en tjenesteplan for den enkelte lærer for en periode på normalt mindst 8 uger. Læreren gøres bekendt med planen, senest 4 uger før den træder i kraft. På husholdnings- og håndarbejdsskoler kan man dog vente med at udlevere planen, til der er sikkerhed for, at en aktivitet kan gennemføres.

Cirkulærebemærkninger til § 5, stk. 1:

Tjenesteplanen kan ikke fastlægges for en periode, der er kortere end 8 uger, medmindre normperioden er af en tilsvarende kortere varighed.

Tjenesteplanen fastlægger den tidsmæssige placering af undervisningsopgaver (fag og hold), kostskoletilsyn herunder rådighedstjeneste, andre opgaver, samt ferier og fridage.

Pædagogiske dage medregnes med den faktiske medgåede tid. Pædagogiske dage i weekender medregnes dog med mindst 5 timer pr. dag.

Arbejds miljølovgivningens regler om hviletid og fridøgn kan fraviges, jf. aftale mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation i bilag VIII til organisationsaftalen.

Stk. 2. Den daglige skoletid skal så vidt muligt være samlet, jf. stk. 3-5.

Stk. 3. Hver pause af en halv times varighed eller derunder medregnes fuldt ud i skoletiden, under forudsætning af at læreren bliver på skolen og står til rådighed for skolen.

Stk. 4. Det samme gælder friperioder mellem undervisningstimerne (frikvarterer).

Stk. 5. Hver pause af over en halv times varighed medregnes i skoletiden med en tredjedel. Sammenlagt kan der dog højst indregnes i alt 2 timer pr. dag.

Cirkulærebemærkninger til § 5, stk. 5:

Ved pauser forstås tid i tjenesteplanen, som ligger mellem 2 arbejdsopgaver samme dag, og hvor der ikke er planlagt tjeneste. Det er en forudsætning for medregning i skoletiden af pauser af under en halv times varighed, at læreren er på arbejdsstedet og står til rådighed for skolen.

Spisepauser, der er fastsat længere end 1/2 time, anses ikke for at være friperioder mellem undervisningstimerne (frikvarterer) og indregnes derfor med 1/3, hvis betingelserne herfor er opfyldt. For lærere, der varetager tilsyn i spisepausen, medregnes tiden dog fuldt ud.

Stk. 6. I forbindelse med kostskoletilsyn, jf. § 9, kan der ikke planlægges med mere end én nattevagt i en weekend (fra fredag kl. 23 til mandag kl. 06) for den enkelte lærer, medmindre læreren er indforstået hermed, jf. aftale om hviletid og fridøgn for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler, der er optaget som bilag VIII til organisationsaftalen.

Cirkulærebemærkninger til § 5, stk. 6:

Bestemmelsen har til formål at virke begrænsende for, hvor mange timer den enkelte lærer kan planlægges med i en uge. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i forbindelse med eks-kursioner, studieture mv., hvori der indgår en hel weekend.

§ 6. Omlagt tjeneste

Orientering om ændringer i tjenesteplanen (omlagt tjeneste) skal gives så tidligt som muligt og normalt ikke med et varsel på mindre end 4 døgn.

Cirkulærebemærkninger til § 6, stk. 1:

Lærernes tjenesteplaner bør kun undtagelsesvis ændres – og i givet fald med et passende varsel. Hvis der ændres i tjenesteplanens start- og/eller sluttidspunkt med et kortere varsel end 4 døgn, ydes en godtgørelse, jf. § 6, stk. 4.

Derimod skal der ikke ydes godtgørelse, hvis en ændring af tjenesteplanen ikke medfører ændring af lærerens arbejdstid eller alene er en afskorting af denne.

Tilfældig forlængelse af den planlagte skoletid (f.eks. hvor et møde varer længere end planlagt) anses ikke for at være omlagt mødetid, men medregnes i skoletiden, for så vidt overskridelsen udgør mere end 15 minutter.

En lærer er som hidtil forpligtet til at varetage vikaropgaver i rimeligt omfang.

Aflyses en weekendvagt med mindre end 4 døgn varsel, ydes der dog en godtgørelse efter stk. 3 og 4 for de aflyste timer, medmindre skolen beslutter, at læreren skal stå til rådighed fra hjemmet i de pågældende timer. Sådanne rådighedstimer indgår med 1/3 ved opgørelsen af lærerens skoletid. Ved tilkald af over en halv times varighed indregnes den fulde varighed af afbrydelsen som arbejdstid.

Stk. 2. Hvis læreren tilkaldes til ekstratjeneste med varsel på mindre end 24 timer, indgår denne i arbejdstidsopgørelsen med mindst 3 timer.

Cirkulærebemærkninger til 6, stk. 2:

Ved ekstratjeneste forstås tjeneste, der er varslet med mindre end 24 timer, og som placeres uden tidsmæssig sammenhæng med den øvrige tjeneste.

Stk. 3. Hvis varslet for omlægning af mødetiden, jf. stk. 1, ikke overholdes, ydes for hver af de omlagte timer en godtgørelse.

Stk. 4. Godtgørelsen udgør 10,00 kr. pr. påbegyndte halve time (grundbeløb pr. 1. oktober 1997).

§ 7. Fridage

Ved tjeneste på lørdage, søndage eller helligdage gives et tilsvarende antal erstatningsfridage.

Cirkulærebemærkninger til § 7, stk. 1:

Bestemmelsen om, at der skal ydes erstatningsfridage for tjeneste udført på lørdage og søn- og helligdage, skal sikre, at læreren får et årligt antal fridage svarende til det årlige antal fridage, der tilkommer statens tjenestemænd.

Erstatningsfridagene samles i perioder af mindst 2 sammenhængende dage (mandag-fredag), hvor der ikke er planlagt anden tjeneste. I forbindelse med søgnehelligdage kan dagene dog gives enkeltvis.

Erstatningsfridagene af denne art kan sammenlægges med og ydes ud over de i § 4, stk. 4 omhandlede dage.

Stk. 2. En lærer kan efter aftale frivilligt påtage sig kortvarig tjeneste på en fridag uden at denne betragtes som bortfaldet. I sådanne tilfælde ydes der læreren en betaling for den medgåede tid beregnet efter satsen for overarbejdsbetaling på udbetalingstidspunktet.

Cirkulærebemærkninger til § 7, stk. 2:

Aftalen giver mulighed for, at læreren frivilligt påtager sig kortvarig tjeneste på en fridag til løsning af opgaver, der er uopsættelige.

Timer efter denne bestemmelse, der er afregnet med overtidsbetaling, indgår ikke i beregningen ved opgørelsen af arbejdstiden.

§ 8. Kursusdeltagelse

Kurser indgår i arbejdstidsopgørelsen med et timetal pr. dag, der aftales lokalt, jf. § 17.

Stk. 2. Indgås der ikke lokal aftale, medregnes hver planlagte kursustime af 60 minutters varighed som 1 arbejdstime. Der kan dog højst medregnes 8 timer pr. kursusdag. Herudover indgår desuden eventuel transporttid efter bestemmelsen i § 11, stk. 1.

§ 9. Kostskoletilsyn

Ved dagtjeneste mellem kl. 7.00 og kl. 23.00 medregnes den tid, hvor læreren har kostskoletilsyn, fuldt ud som arbejdstimer.

Stk. 2. Ved rådighedstjeneste mellem kl. 23.00 og kl. 7.00 medregnes tiden med $\frac{1}{3}$ af arbejdstimetallet, når læreren kan opholde sig i sit eget hjem, og med $\frac{3}{4}$, når læreren har pligt til at tage natophold i vagtværelse på skolen.

Stk. 3. Ved tilkald af over en halv times varighed i rådighedsperioden indregnes den fulde varighed af afbrydelsen som arbejdstid.

Stk. 4. Kostskoletilsynet for den enkelte lærer fastsættes til mindst 200 timer (husholdnings- og håndarbejdsskoler)/250 timer (efterskoler) og højst 650 timer årligt.

Cirkulærebemærkninger til § 9, stk. 4:

Ved tilrettelæggelsen af kostskoletilsynet tages behørigt hensyn til arbejdet med undervisning, forberedelse og skolens øvrige virksomhed. Omfanget af kostskoletilsyn for den enkelte lærer kan fraviges ved lokalaftale, jf. 17.

Stk. 5. For husholdnings- og håndarbejdsskoler, hvor kun en mindre del af eleverne bor på skolen, og for skoler uden elevboliger kan det i stk. 4 fastsatte mindstetimetallet fraviges.

§ 10. Sygdom, ferie mv.

Arbejdsdage, på hvilke læreren er fraværende på grund af sygdom eller andet lovligt forfald, indgår i arbejdstidsopgørelsen med den planlagte mødetid. Hvis mødetiden ikke er planlagt, regnes med 7,4 timer pr. dag.

Cirkulærebemærkninger til § 10, stk. 1:

For en lærer, der varetager en arbejdsopgave, der er afregnet med en akkord, forudsættes det, at der, i de tilfælde, hvor arbejdet ikke er varetaget på anden vis, skal tages stilling til, om der skal ske ændringer i lærerens arbejdsforpligtelse, f.eks. ved at arbejdsopgaven enten reduceres, eller at læreren tildeles mere tid til løsningen.

Ved lovligt fravær (f.eks. sygdom) af mindst 4 ugers varighed anses en forholdsmæssig del af timetallet for disse arbejdsopgaver, der ikke indgår i tjenesteplanen, for at være afviklet un-

der fraværsperioden. Læreren er således ikke forpligtet til at varetage sådanne timer på et senere tidspunkt.

Efter bestemmelsen i stk. 1, skal der for fuldtidsansatte medregnes 7,4 timer pr. arbejdsdag for hvilken, der ikke foreligger en tjenesteplan. Er der derimod i tjenesteplanen planlagt en arbejdsdag med 0 timer, medregnes fravær på en sådan dag ikke i arbejdstiden.

Stk. 2. Ferie og søgnehellidage, hvor læreren ikke udfører tjeneste, medregnes med 7,4 timer pr. dag.

Cirkulærebemærkninger til § 10, stk. 2.:

Arbejdsdage, på hvilke læreren er planlagt fraværende på grund af barsels- eller fædreorlov, indgår i arbejdstidsopgørelsen med 7,4 timer pr. dag, hvoraf en forholdsmæssig del er egentid. Tilsvarende gælder for timer efter § 10, stk. 1.

Dage, der efter § 4, stk. 4, og bemærkningerne hertil, afsættes som hele sammenhængende dage beregnes fuldt ud som egentid. Den forholdsmæssige egentid beregnes på grundlag af antallet af arbejdsdage ekskl. ferier og søgnehellidage.

§ 11. Rejsetid mv.

Ved tjeneste uden for det faste arbejdssted medregnes transporttiden til og fra arbejdsstedet som arbejdstid.

Cirkulærebemærkninger til § 11, stk. 1:

Ved rejser direkte mellem bopæl og andet arbejdssted end det normale tjenestested, medregnes alene den tid, der ligger ud over den ansattes befordringstid mellem hjem og normalt tjenestested.

Stk. 2. Rejser, der udføres som en del af tjenesten, medregnes i arbejdstiden, dog højst med 13 timer pr. døgn.

Stk. 3. Tjeneste på det fremmede tjenestested medregnes efter de almindelige regler for opgørelse af tjenestetid.

§ 12. Overarbejde

Hvis arbejdets omfang ved normperiodens udløb har oversteget den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, jf. § 2, ydes overarbejdsbetaling, der for hver

time udgør 1/1924 af vedkommende lærers samlede faste årsløn (på udbetalingstidspunktet), ekskl. pensionsbidrag og centralt aftalte funktionstillæg, jf. bilag I og til organisationsaftalen, med et tillæg på 50 pct.

Cirkulærebemærkninger til § 12, stk. 1:

Når en normperiode er afsluttet, opgøres arbejdstiden. Ved opgørelsen sammenlægges:

- 1. Egentid*
- 2. Tid ifølge tjenesteplanerne*
- 3. Præsterede arbejdstimer herudover*
- 4. Akkorder, jf. § 16, der holdes uden for tjenesteplanen.*

Endvidere tillægges følgende, i det omfang det ikke er indregnet i tjenesteplanerne:

- 1. Rejsetid som anført i § 11*
- 2. Tid efter § 17 om lokale aftaler, der ikke indgår i tjenesteplanen.*
- 3. Timer til afspadsering fra en tidligere normperiode*
- 4. Ferier og søgnehellidage*
- 5. Særlige feriedage*

Viser opgørelsen, ekskl. evt. overførte undertimer, at læreren har haft overarbejde, honoreres disse timer efter reglerne i § 12.

Viser opgørelsen, at den ansatte har haft undertid, kan indtil 80 timer for et helt skoleår overføres i forholdet 1:0,75 som tilspadsering ud over arbejdstidsnormen det efterfølgende skoleår, jf. § 13.

Såfremt en lærer fratræder sin stilling i en normperiode, opgøres arbejdstiden som ovenfor anført. Med hensyn til egentiden medregnes den forholdsæssigt i forhold til antallet af arbejdsdage, jf. bemærkningerne til § 4, stk. 1.

Den således opgjorte arbejdstid sammenholdes med en norm, der beregnes fra normperiodens start til fratrædelsestidspunktet på grundlag af 37 timer pr. uge (svarende til 7,4 timer pr. arbejdsdag).

Stk. 2. Hvis læreren og ledelsen er enige herom, kan der i stedet ydes frihed af samme varighed som den overskydende tid med tillæg af 50 pct. i den efterfølgende normperiode. Hvis overarbejdet har et tilstrækkeligt omfang, kan

erstatningsfrihed gives som hele fridage af 7,4 timer, udover de i § 4, stk. 4 nævnte dage.

Stk. 3. Det kan aftales mellem læreren og skolens ledelse, at konstaterede over-timer ikke betales ved normperiodens udløb, jf. stk. 1, men i stedet overføres til en timebank med tillæg af 50 pct. med henblik på afspadsering i en senere normperiode.

Stk. 4. Ved en normperiodes begyndelse kan timebanken højst indeholde 200 timer. Det skal mellem læreren og skolens ledelse aftales, hvornår timebanken senest skal afspadseres. I forbindelse med en lærers fratreden skal timebanken opgøres, og evt. overskydende timebanktimer skal udbetales, jf. stk. 1, dog uden tillæg af 50 pct.

§ 13. Undertid

Hvis arbejdets omfang ved normperiodens udløb har været mindre end den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, jf. § 2, er der tale om undertid.

Undertid på indtil 80 timer for et helt skoleår kan overføres som tilspadsering udover arbejdstidsnormen i det følgende skoleår i forholdet 1:0,75, med mindre skolens ledelse indgår en aftale med den enkelte lærer om at nedskrive en eventuel saldo i timebanken i samme forhold, jf. § 12, stk. 3 og 4.

Cirkulærebemærkninger til § 13:

Det er hensigten med bestemmelsen, at eventuel undertid tilspadseres ud over ansættelseskvoten det følgende skoleår. Undertid i et enkelt skoleår kan således ikke i sig selv føre til en ændret beskæftigelsesgrad.

Ved en kortere normperiode end et helt skoleår, beregnes forholds-mæssigt i forhold til, at der for et helt skoleår kan overføres 80 timer som undertid.

For deltidsansatte beregnes forholds-mæssigt i forhold til den for fuldtidsansatte aftalte norm og i forhold til det antal timer, der kan overføres som undertid.

Bestemmelsen om undertid gælder også for ansatte, der er fyldt 60 år.

§ 14. Plustid

For at bestemmelserne om plustid, jf. stk. 2-8, kan bringes i anvendelse på arbejdspladsen, skal der indgås aftale mellem ansættelsesmyndigheden og den/de respektive tillidsrepræsentant(er) om, at ordningen iværksættes. Hvis der for en personalegruppe ikke findes en tillidsrepræsentant, indgås aftalen med den forhandlingsberettigede organisation. Iværksættelsesaftalen skal indeholde en opsigelsesbestemmelse.

Cirkulærebemærkninger til § 14, stk. 1:

Vilkårene for individuelle aftaler om plustid fremgår af bestemmelserne i denne aftale og skal derfor ikke fastlægges i iværksættelsesaftalen for den pågældende personalegruppe.

Iværksættelsesaftalen skal alene bekræfte de lokale parter enighed om, at plustidsordningen kan anvendes på den pågældende arbejdsplads. Ved eventuel bortfald af iværksættelsesaftalen, løber allerede indgåede individuelle aftaler om plustid videre efter deres individuelle indhold, indtil de eventuelt måtte blive opsagt efter de regler, der er fastsat i den individuelle aftale.

Stk. 2. Ansættelsesmyndigheden og den ansatte kan aftale en individuel arbejdstid, der er højere end den i § 2 anførte fuldtidsbeskæftigelse (plustid).

Cirkulærebemærkninger til § 14, stk. 2:

Plustid forudsætter en aftale mellem ansættelsesmyndigheden og den ansatte og bygger således på frivillighed.

Stk. 3. Den individuelt aftalte arbejdstid kan ikke udgøre mere end gennemsnitlig 42 timer om ugen.

Stk. 4. Ved aftale om plustid forhøjes arbejdstiden, jf. § 2, stk. 1, og lønnen forholdsmæssigt.

Cirkulærebemærkninger til § 14, stk. 4:

Den forhøjede løn udbetales også under fravær, hvor den ansatte har ret til sædvanlig løn, eksempelvis sygdom, barselsorlov, ferie og omsorgsdage.

Den forhøjede løn lægges ligeledes til grund ved beregning af efterindtægt, fratrædelsesbeløb eller andre ydelser, der tager udgangspunkt i den ansattes sædvanlige løn.

Stk. 5. For ansatte omfattet af tjenestemandspensionsordning indbetales et pensionsbidrag på 18 % til en supplerende, bidragsfinansieret pensionsordning

af den del af lønnen, der overstiger lønnen for fuldtidsbeskæftigelse.

Stk. 6. For ansatte med en forsikringsmæssig ordning indbetales pensionsbidrag af lønforhøjelsen på 17,3 %.

Stk. 7. En individuel aftale om plustid kan af såvel den ansatte som ansættelsesmyndigheden opsiges til bortfald med 3 måneders varsel til udgangen af en måned, medmindre andet aftales.

Cirkulærebemærkninger til § 14, stk. 7:

Efter varslets udløb vender den ansatte tilbage til den beskæftigelsesgrad, der gjaldt før indgåelse af plustidsaftalen.

Det kan overvejes, om det vil være hensigtsmæssigt at knytte opsigelsen af en plustidsaftale til udløbet af et skoleår. F.eks. kan det i den individuelle aftale bestemmes, at aftalen udløber ved skoleårets udgang uden yderligere varsel.

Indgås eller opsiges en individuel aftale om plustid i løbet af skoleåret forudsættes planlægningen for den pågældende lærer justeret i overensstemmelse med den ændrede beskæftigelsesgrad.

Stk. 8. Hvis den ansatte afskediges uansøgt, har den pågældende – uanset et eventuelt aftalt længere varsel – ret til at vende tilbage til den beskæftigelsesgrad, som gjaldt før overgangen til plustid, 3 måneder før fratrædelsestidspunktet.

Cirkulærebemærkninger til § 14, stk. 8:

Arbejdsdirektoratet har tilkendegivet, at arbejdstimer ud over 37 pr. uge, der er præsteret inden for de seneste 3 måneder forud for en ledighedsperiode, i relation til lov om arbejdsløshedsforsikring vil blive betragtet som overskydende timer. Betaling for disse timer vil derfor påvirke beregningen af eventuelle arbejdsløshedsdagpenge.

Der er derfor aftalt, at en ansat, der afskediges uansøgt, kan vælge at vende tilbage til sin tidligere beskæftigelsesgrad 3 måneder før sin fratreden – uanset om den individuelle plustidsaftale indeholder et længere opsigelsesvarsel.

§ 15. Særlige bestemmelser for lærere med nedsat arbejdstid og plustid

For lærere med nedsat/forhøjet arbejdstid, samt lærere med delvis tjenestefrihed til organisationsarbejde, ydes løn i forhold til den nedsatte/forhøjede ar-

bejdstid, og de i § 2, § 3, stk. 3 og 4, § 4, § 9, stk. 4, § 10, § 12 stk. 1 og § 13 nævnte timer nedsættes/forhøjes forholdsmæssigt.

Cirkulærebemærkninger til § 15, stk. 1:

Skolens ledelse afgør om der af hensyn til, at den deltidsbeskæftigede kan medvirke til de i § 3, stk. 3 og 4, omhandlede opgaver, skal afsættes tid til læreren udover den forholdsmæssig andel efter § 3, stk. 3 og 4.

Stk. 2. Eventuel merbeskæftigelse af midlertidig karakter godtgøres med frihed af samme varighed eller normal timeløn, idet de i § 4 nævnte timer reguleres svarende til den faktiske beskæftigelsesgrad, dog højest svarende til fuld tid.

Stk. 3. Ved merbeskæftigelse af fastere karakter, foretages en ændring af lærerens beskæftigelsesgrad (evt. tidsbegrænset).

Cirkulærebemærkninger til § 15, stk. 2:

Reguleringen af egentid sker senest i forbindelse med årsopgørelsen.

§ 16. Akkorder

Der kan indgås lokale aftaler om samlede akkorder for hele eller dele af skoletiden.

Stk. 2. Ved en akkord forstås en aftale om, at der afsættes et bestemt antal arbejdstimer til en nærmere beskrevet opgave. Timerne anses for medgået til formålet og indregnes i arbejdstidsopgørelsen.

Cirkulærebemærkninger til § 16, stk. 2:

Det er forudsat, at der er et hensigtsmæssigt forhold mellem den tid, der afsættes ved indgåelse af lokalaftale, og den tildelte opgave.

Stk. 3. Aftale om akkorder udløber ved normperiodens/kursusforløbets afslutning, medmindre andet er aftalt.

Cirkulærebemærkninger til § 16, stk. 3:

På husholdnings- og håndarbejdsskoler er det forudsat, at aftale om akkorder udløber ved kursusforløbets afslutning medmindre andet aftales.

Ved en akkord er der tidsmæssigt afregnet for den samlede arbejdsfunktion. Der vil således alene skulle tillægges yderligere tid, såfremt der sker væsentlige ændringer i forhold til funktionen på planlægningstidspunktet. Yderligere tid kan kun tildeles efter godkendelse.

Det kan i en akkord aftales, at en del af arbejdstiden indebærer tilstedeværelse på skolen på bestemte tidspunkter.

§ 17. Lokalaftaler

Nærværende protokollat kan ved aftale mellem skolens ledelse og Frie Skolers Lærerforening/Danmarks Lærerforening fraviges og/eller suppleres, jf. dog stk. 2 og 5.

Stk. 2. Der kan indgås lokalaftale om fravigelse af §§ 5, 6, 9, stk. 2 og 4 og § 11. Der kan endvidere indgås aftale om arbejdstiden ved deltagelse i kurser efter § 8, samt akkorder efter § 16.

Cirkulærebemærkninger til § 17, stk. 2:

Ved eventuel indgåelse af lokalaftale vedr. rådighedsvagt, jf. § 9, stk. 2, skal der bl.a. tages hensyn til rådighedsvagtens karakter og belastningsgraden.

Stk. 3. Lokalaftalerne, der skal være skriftlige, indgås mellem skolens ledelse og tillidsrepræsentanten.

Cirkulærebemærkninger til § 17, stk. 3:

Ved skoler uden valgt tillidsrepræsentant er det forudsat at forslag sendes til Frie Skolers Lærerforening/Danmarks Lærerforening. Foreningerne kan underkende et forslag til lokalaftale, såfremt det kan godtgøres, at lokalaftalen strider mod gældende bestemmelser eller mod intentionerne i regelgrundlaget for lærernes arbejdstid og lønfastsættelse. Afvisning skal konkret begrundes i hvert enkelt tilfælde.

Stk. 4. Lokalaftaler kan opsiges til bortfald med 3 måneders varsel, jf. dog § 16, stk. 3.

Stk. 5. Den årlige arbejdstidsnorm, jf. § 2, stk. 1, og satserne for overarbejde, jf. § 12, stk. 1-3, kan ikke fraviges ved aftale efter stk. 1, jf. dog § 14 om plus-tid.

§ 18. Ikrafttræden mv.

Dette protokollat har virkning fra 1. april 2008 og kan opsiges samtidig med organisationsaftalen efter reglerne i samme. Såfremt organisationsaftalen opsiges, betragtes nærværende protokollat samtidig som opsagt.

Stk. 2. Samtidig ophæves protokollat af 28. juni 2006 om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

København, den 30. juni 2008

Lærernes Centralorganisation
Anders B. Christensen

Finansministeriet
P.M.V.
E.B.
Helene B. Rasmussen

Udvikling og lærersamarbejde (125 timer)

Udviklingstid skal anvendes til aktiviteter, der skal sikre skolens udvikling og understøtte opfyldelsen af skolens målsætning i henhold til lov og vedtægter. Herunder fremmes lærernes kompetencer med henblik på at skabe forbedrede forudsætninger for elevernes læring.

Udviklingstiden er relateret til skolens udvikling, dvs. udføres i samarbejde med andre ansatte.

Med henblik på udmøntningen af skolens pædagogiske målsætninger beslutter skolens ledelse – i samarbejde med lærerne/lærergrupper – hvilke aktiviteter, der for det kommende skoleår indgår i den samlede udviklingstid.

Planlægningen af udviklingstimerne skal sikre, at der bliver sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder og udviklingsplaner) for skolen og lærernes viden og forudsætninger for at skabe optimal undervisning og samvær.

Udviklingstimerne kan eksempelvis anvendes til:

1. Pædagogiske dage og møder samt planlægning og evaluering af udviklingsrelaterede undervisningsprocesser for skolen. I det omfang en eller flere aktiviteter indgår i en fælles sammenhæng, kan disse aktiviteter udføres individuelt.
2. Udvikling af evalueringsformer, supervision, refleksion over egen og andres erfaringer og praksis, herunder andre skolers initiativer.
3. Studiebesøg på andre skoler.
4. Udvikling af undervisningsplaner og undervisningsmaterialer.
5. Udvikling af nye undervisningsformer.
6. Studiegrupper, der er oprettet på lokalt initiativ og med ledelsens accept, og hvis problemformulering knytter sig til faglige, pædagogiske og holdningsmæssige målsætninger for skolen.
7. Korte kurser (af op til 6 timers varighed ekskl. pauser) og konferencer (af op til en samlet varighed på 2 dage), der indgår som led i skolens udviklingsarbejde.

Ved **lærersamarbejde** forstås alle de aktiviteter, som læreren udfører sammen med andre lærere med henblik på at varetage undervisning og øvrige læreropgaver på skolen, herunder alle former for fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling.

Lærersamarbejdet skal som udgangspunkt have skolens målsætning og kultur for øje.

Afhængig af skolens størrelse og de overordnede principper for tilrettelæggelse af dagligdagen kan lærersamarbejde omfatte f.eks.:

1. Overordnet planlægning af undervisningsperioder og fælles aktiviteter for og med elever i løbet af skoleåret.
2. Fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling af undervisningsforløb, herunder lejrskoleture, arrangementer på og uden for skolen mv.
3. Samarbejde med andre lærere i f.eks. teamsamarbejde.
4. Samarbejdsgrupper vedr. fagområder, lokaler, tilsynsopgaver o.lign. (dog ikke tilsyn med samlinger).

Oversigten over eksempler er ikke udtømmende.

I det omfang de planlagte aktiviteter overstiger det afsatte antal timer til lærersamarbejde og udvikling, afsættes der yderligere tid til formålet.

Det kan ikke pålægges lærerne, at timerne til lærersamarbejde og udvikling skal anvendes til undervisnings- og tilsynsaktiviteter.

Udvikling og efter- og videreuddannelse (125 timer)

Udviklingstid skal anvendes til aktiviteter, der skal sikre skolens udvikling og understøtte opfyldelsen af skolens målsætning i henhold til lov og vedtægter. Herunder fremmes lærernes kompetencer med henblik på at skabe forbedrede forudsætninger for elevernes læring.

Udviklingstiden er relateret til skolens udvikling, dvs. udføres i samarbejde med andre ansatte.

Med henblik på udmøntningen af skolens pædagogiske målsætninger beslutter skolens ledelse – i samarbejde med lærerne/lærergrupper – hvilke aktiviteter, der for det kommende skoleår indgår i den samlede udviklingstid.

Planlægningen af udviklingstimerne skal sikre, at der bliver sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder og udviklingsplaner) for skolen og lærernes viden og forudsætninger for at skabe optimal undervisning og samvær.

Udviklingstimerne kan eksempelvis anvendes til:

1. Pædagogiske dage og møder samt planlægning og evaluering af udviklingsrelaterede undervisningsprocesser for skolen. I det omfang en eller flere aktiviteter indgår i en fælles sammenhæng kan disse aktiviteter udføres individuelt.
2. Udvikling af evalueringsformer, supervision, refleksion over egen og andres erfaringer og praksis, herunder andre skolers initiativer.
3. Studiebesøg på andre skoler.
4. Udvikling af undervisningsplaner og undervisningsmaterialer.
5. Udvikling af nye undervisningsformer.
6. Studiegrupper, der er oprettet på lokalt initiativ og med ledelsens accept, og hvis problemformulering knytter sig til faglige, pædagogiske og holdningsmæssige målsætninger for skolen.

7. Korte kurser (af op til 6 timers varighed ekskl. pauser) og konferencer (af op til en samlet varighed på 2 dage), der indgår som led i skolens udviklingsarbejde.

Oversigten over eksempler er ikke udtømmende.

Efter- og videreuddannelse. De enkelte lærere tildeles den nødvendige tid til deres egen vedligeholdelse af den faglige og pædagogiske uddannelse. Desuden gives i nødvendigt omfang tid til indarbejdelse af nye fagområder til supplerende af den hidtidige uddannelse.

De nødvendige kurser og studier aftales mellem skolen og læreren.

Betragtet over en årrække forudsættes det, at alle lærere deltager i efter- og videreuddannelse.

I det omfang de planlagte aktiviteter overstiger det afsatte antal timer til udvikling og efter- og videreuddannelse, afsættes der yderligere tid til formålet.

Det kan ikke pålægges lærerne, at timerne til udvikling og efter- og videreuddannelse skal anvendes til undervisnings- og tilsynsaktiviteter.

Samarbejde (125 timer)

Ved **lærersamarbejde** forstås alle de aktiviteter, som læreren udfører sammen med andre lærere med henblik på at varetage undervisning og øvrige læreropgaver på skolen, herunder alle former for fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling.

Lærersamarbejdet skal som udgangspunkt have skolens målsætning og kultur for øje.

Afhængig af skolens størrelse og de overordnede principper for tilrettelæggelse af dagligdagen kan lærersamarbejde omfatte f.eks.:

1. Overordnet planlægning af undervisningsperioder og fælles aktiviteter for og med elever i løbet af skoleåret.
2. Fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling af undervisningsforløb, herunder lejrskoleture, arrangementer på og uden for skolen mv.
3. Samarbejde med andre lærere i f.eks. teamsamarbejde.
4. Samarbejdsgrupper vedr. fagområder, lokaler, tilsynsopgaver o.lign. (dog ikke tilsyn med samlinger).

Samarbejde med ledelsen kan eksempelvis ske på følgende måde:

1. I skolens lærerråd/pædagogiske råd/medarbejderråd og udvalg under disse i henhold til skolens vedtægter og evt. samarbejdsaftale med bestyrelsen.
2. Lærernes deltagelse i skolens generalforsamling/repræsentantskabsmøde.
3. Lærernes deltagelse i drøftelser med skolens bestyrelse om overordnede pædagogiske, økonomiske og lokalemæssige emner.
4. Personalemæssige spørgsmål, herunder eventuelle udviklingssamtaler.
5. Planlægning af skoleår og andre undervisningsperioder.
6. Planlægning af skolens fællesarrangementer mv.

Samarbejde med andre kan f.eks. være:

1. Forældre ved forældremøder, forældreweekender, åbnings- og afslutningsmøder o.lign.
2. Forældre i det omfang, de skal drages ind i samarbejdet om deres barn.
3. Myndigheder for elever, der er optaget på skolen i samarbejde med en kommunal, amtskommunal eller anden forvaltning.
4. Kolleger på andre skoler om korstævner, idrætsdage o.lign.

Oversigten er ikke udtømmende.

I det omfang de planlagte aktiviteter overstiger det afsatte antal timer til samarbejde, afsættes der yderligere tid til formålet.

Det kan ikke pålægges lærerne, at timerne til samarbejde skal anvendes til undervisnings- og tilsynsaktiviteter.

Lærersamarbejde, udvikling samt efter- og videreuddannelse (150 timer)

Ved **lærersamarbejde** forstås alle de aktiviteter, som læreren udfører sammen med andre lærere med henblik på at varetage undervisning og øvrige læreropgaver på skolen, herunder alle former for fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling.

Lærersamarbejdet skal som udgangspunkt have skolens målsætning og kultur for øje.

Afhængig af skolens størrelse og de overordnede principper for tilrettelæggelse af dagligdagen kan lærersamarbejde omfatte f.eks.:

1. Overordnet planlægning af undervisningsperioder og fælles aktiviteter for og med elever i løbet af skoleåret.
2. Fælles planlægning, forberedelse og efterbehandling af undervisningsforløb, herunder lejrskoleture, arrangementer på og uden for skolen mv.
3. Samarbejde med andre lærere i f.eks. teamsamarbejde.
4. Samarbejdsgrupper vedr. fagområder, lokaler, tilsynsopgaver o.lign. (dog ikke tilsyn med samlinger)

Udviklingstid skal anvendes til aktiviteter, der skal sikre skolens udvikling og understøtte opfyldelsen af skolens målsætning i henhold til lov og vedtægter. Herunder fremmes lærernes kompetencer med henblik på at skabe forbedrede forudsætninger for elevernes læring.

Udviklingstiden er relateret til skolens udvikling, dvs. udføres i samarbejde med andre ansatte.

Med henblik på udmøntningen af skolens pædagogiske målsætninger beslutter skolens ledelse – i samarbejde med lærerne/lærergrupper – hvilke aktiviteter, der for det kommende skoleår indgår i den samlede udviklingstid.

Planlægningen af udviklingstimerne skal sikre, at der bliver sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder og udviklingsplaner) for skolen og lærernes viden og forudsætninger for at skabe optimal undervisning og samvær.

Udviklingstimerne kan eksempelvis anvendes til:

1. Pædagogiske dage og møder samt planlægning og evaluering af udviklingsrelaterede undervisningsprocesser for skolen. I det omfang en eller flere aktiviteter indgår i en fælles sammenhæng kan disse aktiviteter udføres individuelt.
2. Udvikling af evalueringsformer, supervision, refleksion over egen og andres erfaringer og praksis, herunder andre skolers initiativer.
3. Studiebesøg på andre skoler.
4. Udvikling af undervisningsplaner og undervisningsmaterialer.
5. Udvikling af nye undervisningsformer.
6. Studiegrupper, der er oprettet på lokalt initiativ og med ledelsens accept, og hvis problemformulering knytter sig til faglige, pædagogiske og holdningsmæssige målsætninger for skolen.
7. Korte kurser (af op til 6 timers varighed ekskl. pauser) og konferencer (af op til en samlet varighed på 2 dage), der indgår som led i skolens udviklingsarbejde.

Oversigten over eksempler er ikke udtømmende.

Efter- og videreuddannelse. De enkelte lærere tildeles den nødvendige tid til deres egen vedligeholdelse af den faglige og pædagogiske uddannelse. Desuden gives i nødvendigt omfang tid til indarbejdelse af nye fagområder til supplerende af den hidtidige uddannelse.

De nødvendige kurser og studier aftales mellem skolen og læreren.

Betragtet over en årrække forudsættes det, at alle lærere deltager i efter- og videreuddannelse.

I det omfang de planlagte aktiviteter overstiger det afsatte antal timer til lærersamarbejde, udvikling og efter- og videreuddannelse, afsættes der yderligere tid til formålet.

Det kan ikke pålægges lærerne, at timerne til lærersamarbejde, udvikling og efter- og videreuddannelse skal anvendes til undervisnings- og tilsynsaktiviteter.

Lærernes arbejdsopgaver på efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler

Lærerne varetager de opgaver, der ligger inden for skolens formål i henhold til gældende lov, for tiden lovbek. nr. 1149 af 21. november 2006 om folkehøjskoler, efterskoler, husholdnings- og håndarbejdsskoler.

De efterfølgende beskrivelser ligger inden for skoletiden, dog undtagen pkt. 2, der vedrører egentid. Beskrivelserne er ikke udtømmende.

1. Undervisning

Beskrivelse af læreropgaver i forbindelse med undervisning findes i cirkulærebemærkningerne til § 3 i protokollat om arbejdstid mv. for lærere ansat ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

2. Egentid

Udover de opgaver der er nævnt i protokollat om arbejdstid mv. for lærere ansat ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler § 4, stk. 1, samt cirkulærebemærkningerne hertil, skal læreren inden for den tildelte egentid udarbejde og udvælge undervisningsmaterialer til den konkrete undervisning samt rette, kommentere og vurdere elevernes arbejde, herunder skriftlige og mundtlige arbejder.

3. Undervisningsrelaterede opgaver

I tilknytning til undervisningen har lærerne desuden følgende opgaver:

1. Varetagelse af uforudsete og uforudsigelige arbejdsopgaver
2. Fremskaffelse af udstyr og inventar til undervisningen (dog ikke generelt tilsyn med samlinger)
3. Varetagelse af pædagogisk-administrative opgaver, f.eks. på efterskoler, pensaopgivelser, udarbejdelse af udtalelser o.lign. på husholdnings- og håndarbejdsskoler f.eks. forløbsbeskrivelser og fremmødekontrol
4. Deltagelse i fælles forberedelse og andet lærersamarbejde.

4. Kostskoletilsyn

Kostskoletilsynsforpligtelsen kan udføres i form af følgende opgavetyper:

1. Inspiration til eleverne til at igangsætte aktiviteter
2. Tilsyn med eleverne under deres aktiviteter, så de foregår under betryggende forhold
3. Opretholdelse af ro og orden, så samværet forløber inden for skolens pædagogiske og idémæssige målsætning
4. Bistand til elever med lejlighedsvis forekommende individuel faglig og social vejledning i tilknytning til undervisning og samvær
5. Deltagelse i måltider sammen med eleverne og herunder varetagelse af skolens måltidskultur mm.

5. Opgaver der påhviler lærergruppen generelt

1. Medvirken ved udvikling, planlægning, koordinering mv. af skolens samlede kursustilbud
2. Medvirken ved planlægning, forberedelse og gennemførelse af prøver både som eksaminator, tilsynsførende og censor herunder forberedelse af prøvevirksomhed
3. Deltagelse i medarbejderråd, lærerråd, udvalg o.lign.
4. Deltagelse i forsøgs- og udviklingsarbejde
5. Varetagelse af kontaktlærer-/bogrupperlærerfunktioner herunder af kontakten til elevforældre mv.

6. Andre opgaver

Lærerne varetager arbejdet som:

1. Tillidsrepræsentant (kontaktperson)
2. Sikkerhedsrepræsentant
3. Medarbejderrådsformand/lærerrådsformand mv.
4. Medarbejderrepræsentant i skolens bestyrelse
5. Medlem af samarbejdsudvalg
6. Skolevejleder
7. Skolebibliotekar
8. Tilsyn med undervisningsudstyr, samlinger m.v.
9. Kollegial rådgiver og vejleder.